

کمسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد

پدیدآورنده (ها) : ایزدی، بیژن

حقوق :: نشریه قضاوت :: مهر و آبان ۱۳۹۰ - شماره ۷۲

صفحات : از ۴۳ تا ۴۵

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/888560>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۳/۱۱/۲۱

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- سازمان ملل متحد و کمیسیون حقوق تجارت بین الملل (آنسیترال)
- ورشکستگی در حقوق تجارت بین الملل
- بررسی قانون نمونه آنسیترال در خصوص سازش تجاری بین المللی
- ماهیت تجارت خدمات از منظر حقوق تجارت بین الملل
- نارسایی حقوق بین الملل و حقوق بین الملل محیط زیست در حمایت از محیط زیست بین الملل
- رسانه های دینی و نقش آن ها در جامعه پذیری دینی
- تأملی بر جنبه های کاربردی دعاوی مسئولیت مدنی علیه دولت در قبال خسارت های زیست محیطی
- چرایی تبعیت از قانون
- تخلفات اداری و قوانین مربوط به آن
- اسناد تجاری در قلمرو حقوق تجارت بین الملل / دیدگاههای پیمان ژنو ۱۹۳۰
- رهن و وثیقه اسناد براتی در حقوق ایران و انگلیس
- تقصیر در حقوق مسئولیت مدنی دولت؛ مطالعه تحلیلی - تطبیقی

عناوین مشابه

- قانون نمونه کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد راجع به ورشکستگی فرامرزی
- سازمان ملل متحد و کمیسیون حقوق تجارت بین الملل (آنسیترال)
- سال ۱۹۹۸، پایان عضویت ایران در کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد
- بررسی و تحلیل «قانون نمونه کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد راجع به ورشکستگی های فرامرزی» با نگاهی به حقوق ایران
- به بهانه چهل و پنجمین اجلاس عمومی کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد
- نقش سازمان ملل متحد در تدوین و توسعه حقوق بین الملل
- توسعه ی تدریجی و تدوین حقوق بین الملل توسط سازمان ملل متحد
- رویکرد ایران در شکل گیری قواعد بین المللی عرفی در پرتو اقدامات کمیسیون حقوق بین الملل سازمان ملل متحد
- ضامائم: بخش اسناد بین المللی: مسئولیت بین المللی دولت؛ طرحهای تدوین شده کمیسیون حقوق بین الملل سازمان ملل متحد در باب مسئولیت بین المللی دولت
- حملات سایبری گروههای تروریستی از منظر حقوق بین الملل و با نگاهی به عملکرد سازمان ملل متحد

کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد^۱

◀ بیژن ایزدی
وکیل پایه یک دادگستری
کارشناس ارشد حقوق خصوصی

چکیده: سازمان ملل متحد، سنتا، حسب قواعد و اصول حاکم بر آن، تشکیلاتی است بین الملل و بین الدول، چرا که اعضای آن را دولت‌ها تشکیل داده‌اند. به همین دلیل است که ارکان ارگان‌ها و موسسات وابسته و آژانس‌های ملحق به آن، جملگی به امر خاص روابط بین دولت‌های عضو پرداخته و مسائل و معضلاتی را که با موجودیت، حاکمیت، مشترکات و تضادهای دول با یکدیگر و یا با جامعه جهانی ارتباط دارد به بحث، گفتگو، چالش و نهایتاً تصمیم‌گیری می‌کشاند.

اما در بطن این قاعده مطلق دولت شمول بودن سازمان، استثنائاتی نیز وجود دارد که یکی از آن‌ها کمیسیون حقوق تجارت بین الملل یا «آنسیترال» است که موضوع و مشغله فکری اعضای آن، صرفاً دولت‌ها نیستند بلکه اتباع حقیقی یا حقوقی دول عضو. آنسیترال نیز همچون یونیدروا و مؤسسه تحقیقاتی ماکس پلانک هامبورگ، امر خطیر و بسیار حساس و نافع یکنواخت‌سازی و حتی الامکان متحدالشکل نمودن قواعد و قوانین حقوق خصوصی و حقوق تجارت را در سراسر جهان نصب‌العین خود قرار داده و سعی می‌نماید که حتی الامکان و تا آنجا که افتراقات و اختلافات موجود بین سیستم‌های حقوقی مختلف دنیا اجازه می‌دهد - علی‌الخصوص در زمینه حقوق تجارت - فضایی را ایجاد کند که تجار گیتی، بدون دغدغه ناشی از افتراق قوانین در سرزمین‌های مختلف، در کشورهایی غیر از موطن خود به داد و ستد بپردازند. کمیسیون حقوق تجارت سازمان ملل متحد تاکنون در همین مسیر و در جهت اجرای این هدف، مبادرت به تهیه و تصویب کنوانسیون‌های مشورتی متعدد، راهنماهای تقنینی گوناگون و قوانین نمونه متنوعی نموده است که جملگی جنبه مشورت و راهنمایی داشته و دول عضو را در جهت یکنواخت‌سازی حقوق ملی‌شان در ارتباط با سایر دول و ملل جهان یاری می‌نماید. ایران، سال‌هاست که همواره از اعضای فعال آنسیترال بوده و هنوز هم هست.

واژگان کلیدی: متهم، تفهیم اتهام، اجزاء تفهیم اتهام

تاریخ وصول: ۸۹/۳/۸

تاریخ تأیید: ۸۹/۱۱/۱۸

Abdolahi_F1980@yahoo.com

نویسنده پاسخگو: دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی - دانشکده حقوق

را حفظ کرده و از این چارچوب خارج نشود، و از جانبی دیگر، به دلیل اینکه امر تجارت و بازرگانی در جهان امروز، روز به روز خصوصی تر شده و جنبه روابط افراد و اشخاص حقیقی یا حقوقی را به خود می‌گیرد، ناگزیر به قلمرو حقوق تجارت که ملقمه‌ای از حقوق خصوصی و حقوق عمومی است وارد می‌شود.

آنسیترال نیز از جمله موسساتی در جهان است که امر خطیر یکنواخت‌سازی حقوق^۲ را نصب‌العین خود قرار داده و سعی می‌نماید

اعم از حقوقی یا حقیقی وارد نمی‌شوند. به واقع سازمان ملل متحد، اتحادیه دول است و همچون سندیکایی برای امور دول که قاعدتاً نماینده ملل هستند عمل می‌کند.

در بین این ارگان‌ها و موسسات تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد، کمیسیون حقوق تجارت بین الملل نقشی ظریف و دوگانه دارد. از یک طرف به عنوان ارگانی از یک سازمان بین الدول که دست‌مایه‌اش حقوق و مقررات بین الملل عمومی است، سعی می‌نماید که صبغه حقوق عمومی خود

کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد که یکی از ارگان‌های آن سازمان است، تنها تشکیلات زیر مجموعه ملل متحد است، که نیم‌نگاهی به حقوق خصوصی، یعنی حقوق مرتبط با روابط افراد و نه دول دارد. تقریباً کلیه ارگان‌ها، آژانسها و موسسات وابسته به سازمان ملل متحد، آهنگ کلی آن سازمان را که عبارت است از رسیدگی به روابط ملل گوناگون با یکدیگر و حل و فصل مشکلات و معضلات فی ما بین آنها حفظ کرده و به حیطة و قلمرو حقوق افراد

حیطه فعالیت، نفوذ و تاثیر آنستیرال فقط مشورت است و بس. لذا مصوبات و منشآت کمیسیون به هیچ وجه آمره یا لازم‌الاتباع از جانب کشورهای عضو نمی‌باشد، بلکه کمیسیون صرفاً مشابه مرکز یا مرجعی جهت تبادل نظر دول عضو به منظور نزدیک‌تر کردن حقوق تجارت‌های معمول در تک تک آنها به دیگران و نیز کمتر کردن تفاوت‌ها و متفاوتات آنها نسبت به یکدیگر، عمل می‌کند.

یکی از مهمترین آثار تهیه شده توسط آنستیرال، کنوانسیون مشورتی ورشکستگی فرامرزی^{۱۲} است. موضوع این کنوانسیون سامان دادن به نحوه رسیدگی و تصمیم‌گیری راجع به تجار و بازرگانان ورشکسته‌ای است که دارای مرکز امور مهمه، محل فعالیت، اقامتگاه، اموال منقول و غیرمنقول و تابعیت متفاوت و متعدّدند. در این خصوص سؤال اینجاست که نحوه رسیدگی به ورشکستگی چنین تاجری می‌بایستی طبق کدام قانون و وفق دستور کدام مرجع قضایی از کدام کشور صورت گیرد. نحوه توقف، تصفیه، تقسیم اموال تعیین‌ناظر و مدیر تصفیه و حتی مجازات چنین تاجری در صورت ورشکستگی به تقصیر یا تقلب، به دستور مراجع قضایی کدام کشور و طبق کدام قانون خواهد بود.

آنستیرال در این خصوص، پیش‌نویس مفصلی تهیه و پس از برگزاری ده‌ها جلسه توسط گروه کاری مربوطه در وین و نیویورک نهایتاً کنوانسیون مشورتی را تصویب نموده که طی آن می‌توان سرنوشت چنین تاجر ورشکسته‌ای که فعالیت و هویت و ثروت او در قلمرو صلاحیت‌های قضایی متعدّد از کشورهای گوناگون قرار دارد را تعیین نمود. بعضی از کشورهای عضو اقداماتی در جهت الهام گرفتن از عبارات و مفاهیم و تاسیسات حقوقی مستتر در این کنوانسیون انجام داده و بعضی دیگر مستقیماً بدان ملحق گردیده‌اند.

از دیگر تولیدات آنستیرال، کنوانسیون‌ها و قوانین نمونه مربوط به تجارت الکترونیک^{۱۳} و امضای الکترونیک^{۱۴} است که طی آنها سعی شده تا تکلیف این رشته و نحوه تجارت بین اتباع و تجاری که از کشورهای مختلف بوده و تبعه دول گوناگون تلقی می‌گردند، معین شود. تجارت و امضای الکترونیک منشاء تحول عظیم و موثری در اعتبار اسناد در چارچوب قضایی است.

از دیگر تولیدات آنستیرال، کنوانسیون‌ها و قوانین نمونه مربوط به تجارت الکترونیک^{۱۳} و امضای الکترونیک^{۱۴} است که طی آنها سعی شده تا تکلیف این رشته و نحوه تجارت بین اتباع و تجاری که از کشورهای مختلف بوده و تبعه دول گوناگون تلقی می‌گردند، معین شود

اجلاس‌های فوق‌العاده، به نحو ضرورت و در مواردی خاص که لازم است اعضای کمیسیون امر ویژه‌ای را مورد بررسی و تصویب قرار دهند، تشکیل می‌شود و کنفرانس دیپلماتیک نیز گردهمایی کلیه کشورهای عضو سازمان جهت تصویب حاصل فعالیت خاصی از کمیسیون است. اما مهم‌ترین ارگان آنستیرال، گروه‌های کاری است که راجع به موضوعات مختلف تشکیل شده و در هر مورد به بررسی می‌پردازد. نوعاً گروه‌های کاری، بررسی و مطالعه خود را نسبت به پیش‌نویسی که متخصصین دبیر خانه سازمان راجع به محتوای آن موضوع خاص تهیه کرده‌اند صورت داده و اعضای عضو برحسب قوانین و قواعد کشور متبوعشان و نیز حسب اینکه سیستم حقوقی کشورشان به کدام خانواده حقوقی^{۱۱} تعلق دارد، نظریات خود را ابراز و سعی می‌نمایند که مواد مندرج در پیش‌نویس را برحسب منافع کشور متبوع یا اصول و مبانی حقوقی که بدان تعهد و باور دارند، تغییر دهند. حاصل فعالیت گروه‌های کاری که اکثراً به درازا کشیده و بنحو متعدد تکرار می‌شوند، جهت تصویب و بررسی نهایی به اجلاس سالیانه کمیسیون ارجاع می‌شود. در اجلاس سالیانه، آخرین انتقادات یا مدافعات نسبت به جملات مندرج در متن و محتوای سند صورت می‌گیرد و حاصل این ویرایش و تدقیق بصورت متن نهایی در خواهد آمد. قدمت کمیسیون حقوق تجارت سازمان ملل متحد، تقریباً به قدمت خود سازمان است و حاصل فعالیت آن، فهرست بلندی است از مصوبات و تولیدات کمیسیون که به صورت کنوانسیون‌های مشورتی، راهنماهای تقنینی و قوانین نمونه به کشورهای عضو ارائه گردیده است. لازم به تذکر و یاد آوری است که،

حتی‌المقدور، اصول و ریشه‌های حقوق تجارت را در جهان امروز که شمار کشورهایش از دویست افزون گردیده است، یکنواخت و هماهنگ کند. این مهم قطعاً با روش‌ها و از طرق بسیار متنوعی صورت نمی‌گیرد و دست سازمانهایی همچون آنستیرال نیز برای نیل به مقصود خیلی باز نیست، بلکه صرفاً از سه طریق راهنماهای تقنینی^۲، کنوانسیون‌های مشورتی^۳ و قوانین نمونه^۴ نیل به مقصود یکنواخت‌سازی و هماهنگی حقوق تجارت، بین کشورهای متعدد جهان و خانواده‌های حقوقی متفاوت، ممکن و میسر است.

البته همانطور که از نام این کمیسیون نیز مشهود و معلوم است، موضوع فعالیت این نهاد حقوقی، تجارت (TRADE) است که در زبان فارسی به معنای عام و فراگیر داد و ستد بین افراد عادی و دول و شرکت‌ها تلقی میشود، لیکن شاید بتوان در زبان انگلیسی، این واژه را به داد و ستد بین الدول و واژه‌های COMMERCE و BUSINESS را به معنای «بازرگانی» ترجمه کرده و این لغات را به داد و ستد بین افراد و بازرگانان که تبعه دولت‌ها هستند و نه خود دولت‌ها تعبیر و تفسیر نمود.

آنستیرال نیز همچون بعضی از سازمانهای همکار خود در جهان، بار بخشی از نهضت جهانی «حقوق متحدالشکل» را بر دوش می‌کشد و جهت انجام این مهم، هر ساله جلسات متعددی در مقر خود یعنی وین پایتخت کشور اتریش یا در نیویورک مقر سازمان ملل متحد تشکیل می‌دهد. جلسات آنستیرال به شکل اجلاس عمومی سالیانه^۵ اجلاس فوق‌العاده^۶، کنفرانس دیپلماتیک^۷ و نهایتاً گروه‌های کاری^{۱۱} تشکیل می‌شود. کاربرد و زمینه فعالیت هر یک از این جلسات، از دیگری متفاوت است و هر کدام به فراخور ترکیب و افراد شرکت‌کننده دارای وظایف خاصی هستند.

اجلاس‌های سالیانه، گردهمایی همه اعضای این کمیسیون جهت تعیین خط مشی و بررسی اقدامات گذشته و تایید و تصویب برنامه کاری آتی کمیسیون است. هر اجلاس سالیانه دارای دستور جلسه‌ای است که قبلاً توسط دبیر خانه این کمیسیون تهیه و در اولین لحظات اجلاس به تصویب شرکت‌کنندگان می‌رسد.

در کشورهای عضو بروز می‌کند. اصولاً و حسب قاعده کلاسیک معمول در جهان، سازمان‌های بین‌المللی و علی‌الخصوص ارگان‌ها و موسسات و آژانس‌های مرتبط با سازمان ملل متحد، توسط وزارت امور خارجه کشورهای عضو تصدی و پیگیری می‌شوند. لیکن در خصوص آنسیترال این قاعده مشکلاتی ایجاد می‌کند چراکه نوعاً وزارت‌های امور خارجه و کارمندان آنها، حسب وظیفه و تخصصی که دارند، اشراف و تسلطی عمیق و دقیق بر مفاهیم حقوق خصوصی و حقوق تجارت ندارند و چه بسا وزارت دادگستری کشورهای عضو، بیش از وزارت‌خانه‌های امور خارجه در این خصوص صالح و مؤثر باشند. به عقیده بسیاری، لازم است در مورد آنسیترال، افراد شرکت‌کننده از تشکیلات قضایی، اساتید دانشکده‌های حقوق یا وکلای دادگستری انتخاب شوند و یا لاقلاً ملقمه و ممزوجی از دیپلمات و حقوقدان به آن سازمان اعزام گردند که در اثر چنین تمهیدی حداقل تخصص و حمایت حقوقی جهت درک مسائل مطروحه و تأثیر گذاری بر جلسات و از همه مهم‌تر انعکاس مسائل و موضوعات مورد بحث به کشورهای متبوع، تأمین گردد.

NATIONS UNITED (۱)
ON COMMISSION
TRADE INTERNATIONAL
LAW
LAWS OF CATION UNIFI (۲)
GUIDES LEGESLATIVE (۳)
CONSULTATIVE (۴)
CONVENTIONS
LAWS SAMPLE (۵)
HEADQUARTERS (۶)
SESSION ANNUAL (۷)
EXTRAORDINARY (۸)
D I P L O M A T I C (۹)
ON FERENCE
GROUP WORKING (۱۰)
FAMILY LEGAL (۱۱)
ON CONVENTION (۱۲)
T R A N S B O R D E R
NSOLVENCY
E L E C T R O N I C (۱۳)
SIGNATURE
ELECTRONIC (۱۴)
COMMERCE
OPERATE BUILD (۱۵)
TRANSFER

دیپلماتیک خود اکتفا کنند، که طبعاً از چنین فرستادگانی نمی‌توان، تبحر و تخصص حقوقی بایسته‌ای انتظار داشت و این افراد به تبع حرفه و مشغله‌ای که در کار دیپلماتیک دارند، مسائل و فعالیت‌های کمیسیون را با معیارهای دیپلماتیک سنجیده و در آن تشکیلات نیز به دنبال همان نقطه نظرات و اهداف دیپلماتیک خود بوده و جای پای سیاست را دنبال می‌کنند و نه حقوق. چنین دیپلمات شرکت‌کننده‌ای طبعاً نمی‌تواند به عنوان یک متخصص حقوقی مسائل و مفاهیم مطروحه را با معیارها و ترازوی حقوق و تکنیک‌های صرف قضایی بسنجد، که البته لازم است چنین باشد و بسنجد.

یکی دیگر از اشکالات بسیار جدی کشورهای جهان سوم شرکت‌کننده در اجلاس‌های متفاوت و گوناگون آنسیترال معضلی است که از عدم اشراف نمایندگان و شرکت‌کنندگان آنها به یکی از زبان‌های رسمی سازمان ملل متحد ناشی می‌شود. چراکه در آنسیترال، علاوه بر معضل زبان که درد کلی پاره‌ای از شرکت‌کنندگان است، مشکل زبان تخصصی حقوقی جلوه‌ای دو چندان دارد. در حقیقت هر یک از شرکت‌کنندگان در جلسات آنسیترال می‌بایستی از قبل، دهها صفحه پیش‌نویس را راجع به موضوع حقوقی تخصصی مطروحه تحت بررسی و مورد مطالعه دقیق قرار داده، نقطه نظرات کشور متبوع خود و خطوط اصلی و محوری خانواده حقوقی را که بدان وابسته است در آن تأثیر داده، و این انتقادات یا نقطه نظرات را طی جلسات آنسیترال به سمع و نظر شرکت‌کنندگان و گردانندگان جلسه رسانده، در صورت لزوم از آنها دفاع مؤثر علمی و حقوقی بنماید. که انجام این امر جهت بسیاری از شرکت‌کنندگان کشورهای جهان سوم به دلیل معضل زبان متعذر و متعسر است.

مشکل دیگری که در رابطه با آنسیترال گریبانگیر بسیاری از کشورهاست، تعارض و تضادی است که بر سر تولید این سازمان

جمهوری اسلامی ایران، قانون تجارت الکترونیک خود را از این کنوانسیون الهام گرفته که در حال حاضر بخشی از قوانین داخلی کشور محسوب می‌شود.

گروه کاری دیگری که مطرح گردیدن آن در آنسیترال منتهی به قانون نمونه دیگری شد، موضوع بسیار مهم «ساخت، اجرا و انتقال» معروف به BOT^{۱۵} است، این روش از همکاری اقتصادی در جهان، دارای اصول و قواعدی است که می‌بایستی آن را با سیستم‌های حقوقی مختلفی از کشورهای گوناگون تطبیق داد، چرا که اصولاً ماهیت و ذات این نوع از همکاری تجاری صنعتی، مرتبط است با شرکت‌های گوناگونی که دارای تابعیت‌های متفاوتند.

لذا آنسیترال به منظور تعیین اصول و قواعد این نحوه از تجارت و سرمایه‌گذاری، با تشکیل گروه کاری بسیار مفصل و پر کار، مبادرت به تنظیم قواعد و مقررات جهانی BOT نموده، به کشورهای عضو سازمان ملل متحد توصیه کرد تا در اجرای فرآیند «ساخت، اجرا و انتقال» یا BOT، توصیه‌ها و هنجارهایی را که قانون نمونه، فرا روی آنها قرار داده، رعایت کنند تا وحدت شکل و عملی در تحقق و تکمیل این فرآیند در سطح جهان حاصل شود و جهان تجارت، قدمی فراتر بسوی هماهنگ سازی قواعد خود بردارد. جمهوری اسلامی ایران سال‌هاست که عضویت آنسیترال و امکان شرکت در گردهمایی کاری آن را دارا است، و در بعضی از مسائل و موضوعاتی نیز که آنسیترال بررسی نموده فعالیت و مشارکت به نسبت چشمگیر و مؤثری داشته است.

به نظر نگارنده، آنچه که از تأثیر و اهمیت آنسیترال به عنوان یک ارگان تخصصی کاسته است و لاقلاً در خصوص جمهوری اسلامی ایران، نقطه ضعفی جهت این کمیسیون تلقی می‌شود این است که آنسیترال مجمع و محفلی است از کشورها و دولت‌ها، لذا تکیه‌ای بر این امر که چه کسی و با چه هویت علمی در جلسات آن شرکت می‌کند ندارد. در واقع اعتبار نامه افراد شرکت‌کننده متصل و ملحق است به دول متبوع آنها و نه اعتبار علمی و صلاحیت تخصصی شرکت‌کننده. این تمهید باعث گردیده است که بجز تعداد معدودی از کشورهای عضو که کادر تخصصی قوی و مسلطی را از جانب خود به این کمیسیون گسیل می‌نمایند، بقیه کشورها صرفاً به اعزام نمایندگان و کارمندان هیات‌های

“ در آنسیترال، علاوه بر معضل زبان که درد کلی پاره‌ای از شرکت‌کنندگان است، مشکل زبان تخصصی حقوقی جلوه‌ای دو چندان دارد ”